

Megjelenik mindennap a délutáni órákban.

Előfizetési díj:

Egész évre 12 ft, félévre 6 ft, évnegyedre 3 ft o. é.

Szerkesztői szállás: belső-fordatca 122. sz. Kiadó-hivatal: A tanácsház mellett, az emelet hátsó részében.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 1-ször 7 kr. 2-ször 6 kr. 3-ször 5 kr. s egyszeri behatás után 30 kr. belyegdíj. — Hirdetések felvételnek: Helyben: a kiadó-hivatalban és Demjen László könyvkereskedésben. Pesten: Zeisler M. (király-utca 60. sz.) Bécsben: Haasenstein és Vogler-nél (Neuer-Markt 11. sz.) Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22. sz.) Rudolf Mosse off. Zeitungs-Agent Nyilvtári czikkék: sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez címzendők. — Előfizetéseket a hirdetési díjak a vidékről a szerkesztőséghez, helyben a kiadó-hivatalhoz küldendők be.

A régi és új vármegye.

II.

Míg a vármegye valóban nem volt egyéb, mint az ország nemességének gyűlése, benne egy osztály, annak közös érdeke, ősi hagyományai működtek közre; e nemesi jogok és kiváltságok megvédője, az „*avita constitutio*” fenntartása, annak az egyedül tényező osztály részére kiszélesítése volt a főkapocs, mely a tagokat összetartotta, a vármegyének életet adott.

Ma, az idézett törvény szerint, ez másképpen van; a 48-ki democraticus elvek alapján a vármegye különböző elemekből van egybealkotva; az önkormányzat a képviselő bizottság kezébe van letéve; ez pedig áll: fele részben az egyénileg képvisített legtöbb adófizetőkből; felerészben, az országgyűlési képviselők választására jogosultak által választandó képviselőkből, harmadszor a képviselők által választandó tisztviselő egy részéből.

Azt lehet mondani, hogy a mai vármegye gyűlését vallás, nemzetiség, osztály, nevelés, anyagi és szellemi érdek különféleségei által áthatott tagok fogják alkotni. Itt minden jogosult érdek képviselve lehet. Véletlenül tekintetek miatt ki nincs rekesztve senki. Kiki érvényesítheti szellemi erjét, a hatalomnak részesévé lehet, ha minősültségeit bírja.

Feltehető s felette óhajtható, hogy román honfitársink passzív maguk tartását elhagyva, választási jogukat érvényesítendik, belátó és értelmes tagjaik egy tekintélyes contingensét fogják a bizottságokba országszerte beválasztani. Ez helyén van, méltányos, igazságos és nem csak a megyére, hanem a hazára nézve üdvös és alkalomszerű, hogy a visszatérítő nézeteket levetkvezze, a mindnyájunk előtt feltárva levő téren a haza különböző nemzeti-szerű fiai egymással valahára találkozzanak, egymást megértsék és testi vért kezelt szorítsanak. Ezen különböző elemek találkozási azonban — nyíltan szólva — csak akkor lesz első sorban a vármegyére, s ez által a hazára nézve üdvös és áldást hozó, ha a **vármegye gyűlését concentrice egy cél, egy testületi szellem, egy érdek fogja összefűzni.**

Egy ily **közszellem** adhat egyedül sulyt a vármegye nyilatkozatának, tekintélyt határozatának.

Vegyünk példát az 1848. előtti vármegyeci élet virágzó korából. Ha a vármegye valamit határozott s azt körritilag tudtára adta a többi törvényhatóságoknak: e határozat hatása végig regett az egész országon, vizsgálomra talált valamennyi törvényhatóságban, az egy vármegyében megvillant szellemi szikra az országot bejárta ellenállhatlan erkölcsi erővé nőtt. Vajon az új vármegye ilyen lesz-e? vajon át lesz-e hatva egy testületi közszellemtől? vajon felekezeti, nemzeti és személyes érdekek előtérbe állítása miatt nem fog-e egy turbulens gyülekezetté fajulni, és egy élet nélküli gépezetté törpülni? Mindezek oly természetű kérdések, melyekre majd csak az élet fog feleletet adhatni.

TÁRCSA.

Allegoria a zenéről és a nov. 19-ki hangverseny.

A tenger hánykodik kezdett, óriási magasságban hullám hullámmal ölelkedett, ivóltótt a vihar, és a tenger most dörgő csattogásban, majd halk morajban nyögte ki fájdalmát. Az ég megzendült, a sötét felhőbástyákön czipkázó villámok futkokat szét, az emberek a harag e kemény hangjától megfélemltek és megindultak az ég zokogásán.

A szél utra kelt, hosszu futás után a pusztában elfáradva eltikkadt, és sohajjá változva megállott. A fülemile reggel korán felkelt és dalban imádkozott, melyre anyja a természet még kicsiny korában tanítá. Az ember mindezeket látta és hallotta, tanulmányozta saját érzéseit, gondolkodott, gondolatai felségek voltak, aztán rendbe szedte erőt és tehetségét, hogy a természet e nagyszerű jelenéseit és sokféle hangját egyesítse, és megszületett a zene.

E gyermekifjú is egyszerű ruhájában utra kelt, ország-világlátni, sok ajtó megnyílt előtte, Lélek keblére szorítá és benső barátságot kötött vele, az emberek bámulták a nemes ifjút, mert arcán nagyság és hatalom kifejezése volt, mellére virágokat kezdtek tűzni, ruhája is folyton szépsült. Utazása közben találkozott Örméll, Bánattal, Kedvel és más szellemekkel, s ezek annyira megszerették az új barátot, hogy öt tolmácsokká fogadták. Tovább ment, találkozott zenemesterekkel, ezek ünnepléses ruhát adának rá, beavaták az emberekben való nemes uralkodás titkaiba, királyi szivek és közönséges elmék ulcsait adák kezébe, színe elváltozott és classikus disznevét adták neki, s ma birodalma határai végtelen messzeségre terjedtek. A művelt népek között, ő pedig királyi székbe ül, minő király! minő birodalom!...

Azonban híhető, hogy az idők nagymestere a tapasztalat, s a jelek, melyek a politika horizontján mutatkoznak, józanabb eljárásra fognak túl és innen mindnyájunkat bírn, mintsem tulzó követelések, féktelen szabadosság által kivánnók törvényes, alkotmányos szabadságunkat eltemetni, vagy csak koczkatni is.

Utopiakra a mai idők nem alkalmasok. A különözködés, szétvonás közelyengülést okoz. Alkotmányos közhazánkban, ha vállvetve közboldogságot tudunk létrehozni, a közösen előmozdított érdekekben minden specialis érdek feláldálja a maga védelmét, minden egyén jóllétét és boldogságát.

Legye át tehát az új vármegyét **egy közös testületi szellem**. Ne vigyük a tanácskozási termekbe a felekezeti, osztályi, nemzeti és főleg az ország alaptörvényei elleni kérdéseket, melyek a megye tanácskozó tagjait csak egymástól elszakadásra vezetik.

Tépjük le zászlóinkról a régi pártoskodás és önérdékhajászat jelvényeit, s írjuk helyébe a közös haza érdekeinek minden jókat kielégítő jelszavát; ezen zászló alatt küzdjenek, ha bár néha eltérő, de mindig egy közös cél, a haza és népeinek közjára fel irányuló nézetek — egyesítsen bennünket teljesen a **haza anyagi és szellemi közössége**.

Mindenekelőtt és felett szükségünk van arra, hogy egy ép oly törvényes és igazságos, mint gyors, pontos és jól ellenőrzött kebl közgazgatást teremtsünk.

Ha nem is tesszük előre programba, de a közgazgatási közegek megválasztásánál legyen irányadó: a képesség, munkásság és becsülettellem feltételei mellett, a jogok és javakban való méltányos megosztokodás, mi által a kedélyek megnyugtatósa, az igazságokra szolgálható ürügynek elváltatása és a dolgok új rendében való bizalom lesz elérve.

A központi kormány eljárásai iránt viseltessek a vármegye éber hazafiai figyelemmel, lépéseinek ne csak törvényességi oldalát, de czélszerűségét is vegyék megfontolás alá, tegyék viatás és egymás közötti levelezés tárgyává.

De indokolatlan megtámadások helyett támogatassák eszélyesen üdvös intézkedéseiben, javaslattokkal, rendszabálytervezésekkel gyamoltsák. Csak így lesz az új vármegyvei rendszer egy élénk közélet alapjává alkotmányunk s hazánk védőbástyájává.

A. Z.

Az országházból.

r. A képviselőház nov. 18-ki ülésében az ipartörvényjavaslatot tárgyalta s általánosságban azt elfogadván, a részletes vitával bezárólag a 27-ik §-ig haladott. Az általános vita alkalmából Rannicher Jakob hazánkba velős beszédében fejtegette azon nemzetgazdasági elveket, a melyek e törvényjavaslat alapjául szolgálnak; beszéde köztetszettel fogadtatott.

E birodalom hazánkat és városunkat is magába foglalja. A zenének nálunk is van egy nyilvános temploma. Hála s üdv érte az alkotóknak!

Tegnap, e hó 19-én a helybeli conservatorium is ünnepélyt rendezett tiszteletére, a fátályt fellebbentette a király alakjáról, hogy láthassunk bár egy-két vonást nemes ajkán, hogy szépsége és titokszűrőse gyakorolja ránk is varázshatalmát, sokan valának jelen, szívünk és lelkünk gyönyörrel telt el.

A király először is Mendelssohn Bartholdy „Szentivánéji álom” ezimű műve nászindulójában szólalt meg, tolmácsai: a conservatoriumi működő tagok **szépszámú kara** által — rövid beszédét gyönyörrel hallgattuk — ezután a tolmács szerepét az ifjú Kohlert József működő tag vette át

Briccialdi „Fuvola-hangversenyében” és maga egyedül beszélt fuvoláján nagy gyakorlottsággal, kellő bátorssággal és szép magatartással; ugy látszik, hogy a király nyelvét meglehetősen érti, s éppen ezért kétszer is megtapsoltuk. Utánna Gyulai Jolán kisasszony járult a király számolyához ihletett arccal, átvette a szerepet egy dalban és énekelt szépen, nem erős, de olvadékony, iskolázott hangon. A király jóváhagyólag intett fejével, mi tapsoltunk, ő távozott s most újra az **egész kar** folytatta a tolmácsolást Beethoven Lajos 5-ik (C. mol.) symphoniájában sokágu nyelvvel, — a király beszéde most hosszabbra lévén, a tolmácsoló kar szüneteket is tartott, újabb meg újabb erővel és lelkesüléssel ismételve szerepét mindannyiszor, — előadása sok élvezetet nyújtott, s daczára annak, hogy a tolmács sokszor csak kivonatban közli a hallott beszédet, — e tisztas kar, melyben gyakorlottak és kezdők, idősebbek és ifjabbak, gyermekek és apák működtek közre, mégis lehető tisztán, pontosan, hatással vivő és végzett szerepét, ugy, hogy egy-két nyelvakadást alig lehetett észrevenni, s ezek is a közönség előtt majdnem észrevehetetlekké váltak, a miben Jakobi karnagy urnak van sok érdeme, a ki egész

Dézs, 1871. nov. 17.

Belső-Szolnokmegye képviselő bizottmánya e hó 15-én tartá utolsó gyűlését. A bizottmányi tagok, daczára a kellemetlen időnek, a legtávolab vidékekről is oly nagy számmal jelentek meg, hogy a megye tanácskozási nagy terme szorulásig megtelt, a hallgatóság számára fenhagyott helyett is nagyobbára bizottmányi tagok foglalták el. Szép jele ez a közügyek iránti érdekeltségnek; de másfelől annak is tulajdonítható, hogy a régi megyének — mint említém — ez utolsó gyűlése levén, a régi harcosok még egyszer óhajták látni egymást abban a teremben, azon zöld asztal körül, hol oly sokszor volt alkalmuk versenyezni egymással a hazafiságban.

Mindenek előtt felolvasatván a mult ülésről vezetett jegyzőkönyvet, ez minden megjegyzés nélkül elfogadtatott. Ez után Torma Károly, főispán ur fenkölt érzelmmel emlékezve meg Toldy Ferenc hazánk nagy fiáról, ki irói pályának 50 éves jubileumát e napokban üli, indítványozza, hogy a megye közönsége az ünnepelel iránti mély tiszteletét jegyzőkönyvileg fejezze ki; s szép indítvány az egész gyűlés által felállva, lelkes éljenzésekkel fogadtatott, s főispán ur felkérte, hogy a jegyzőkönyvi kivonatot a megtisztelt kezéhez juttatni sziveskedjék. Ezt néhány törvényezikk kihirdetése követte, mely után a belügyi m. kir. miniszter urnak a megyei szervezkedési munkálatok némely pontjai megváloztatását, illetőleg kijavítást helybenhagyó leirata olvasatott, s vélettel tudomásul. A társamegyék átiratai közül Küküllőmegyének egy társas és három járásbírósa viszonyerése tárgyában az igazságügyi miniszteriumhoz tett leirata pártolni határozatott. Végül néhány kevésbé érdekes keblü ügy elintézése után, főispán ur a megilletődés hangján vett búcsut a bizottmánytól; igen szép beszédében kiemelve, hogy e megye mindig az igaz szabadelvűség zászlóját lobogtatta, s hazafiságban nem engedte magát soha megelőzteni, megköszönte azon bizalmat, melylyel őt a megye közönsége ötödiki évi hivatalos működése alatt oly tünörtíthatlanul támogatta. Beszédét hosszas és lelkes éljenzés követte, melynek lecsillapultával gr. Bethlen Sándor a bizottmány nevében mondott rövid de hatásos búcsubeszédet a főispán urhoz.

A gyűlést a Casino termeiben a főispán ur által adott, mintegy 200 terítékű, fényes diszbebé követte, melyen az első poharat — ősi szokás szerint — a főispán ur a királyért és a királyi családeért emelte, ezután a már feloszott megyei bizottmányt ivott. Róth Pál a főispánért üritett poharat; Medgyes Lajos a 48-ban alakult bizottmány ma is élő tagjaiért; ismét a főispán Toldy Ferencéért; Lészai Lász gr. Bethlen Sándor országgy. képviselőéért. Végre, nem emlitve Gyárfás Ferencnek általános rozsalással fogadott — a leggyöngébb kifejezéssel élve — az emberi méltóságot igen sértő felköszöntésért, mely végre is lepszegéttel végződött, üritettek még poharak Gajzágó Salamon fözámvevőszéki elnökéért, Betegh Kelemen országgy. képviselőéért, Torma István kir. törvszéki elnökéért, Szarvadi Pál főjegyzőéért, a hazáért, a román nemzetiségéért stb.

odaadással és lelkesüléssel vezeté a tisztelő tolmácsot, adá a jelt a király hangjainak, akaratának és czéljának kifejezésére. En gyönyörködtem és bámultam azon, hogy e kar ennyi erőt fejtett ki.

A szép iránti érzék és arra való képesség nemesebb természetűnek egyik legszebb tulajdona, és e fogékonyságnak s általában az izlésnek fejlesztése egyik legfőbb teendők, annyival inkább, mert a mint a hajdon d'csó görög nép megmattata, ez nevezetes és nagy tettek csiráját hordja magában, erkölcsi életünk, a gondolat erejének gyarapítására, az akarat hatalmának nevelésére, s általában mindazokra hatható befolyást gyakorol, melyek azt eszközölik, hogy az élet ránk nézve könnyűvé és vidámá váljék.

Ily tekintetknél fogva óhajjúk, hogy conservatoriumunk napról napra erősbíljön, tagjainak nemes lelkesülése folyvást fokozódjék, hogy nagyobb és nagyobb befolyást gyakorolhasson körülünkben műizlés kifejtésére, társadalomunk szellemének finomítására s ez által a valódi élvezetek és gyönyörök új meg új forrásait nyítsa meg előttünk.

Szánandó egy oly ember, kinek a szép iránti érzéke nincs kimülvél! Szegény az a társadalom, melynek kebelében a művészet istenőni nem honosak!

De hogy a conservatorium e nagy feladatát teljesithesse, pártolásra van szüksége anyagi és szellemi tekintetben egyaránt. Segédkezünk kell tehát; mert ez nem idegen intézmény, ez a miénk, a mi érdekünkben fáradozik, szent czélja van, hogy hajlékainkban a zene és művészet szellemi lakozzonak, hogy fiaink és leányaink e gratiakkal társalkodni tudjanak. E conservatorium működése a mi becsületünkre válik. Legyünk pártoló vagy működő tagokká, vállalvetve tehetünk gyors és biztos lépéseket ama templom felé, melyben a nagy és mévelt nemzetek iránti tisztelet tömjene ég.

K.

slb. A kedélyes és szébbnél szebb toasztokkal füzerezett ebédnek a sötét alkony vetett véget.

Zihar.

A „Patria” a választási törvény módosításairól.

— A belügyminiszter által beterjesztett törvényjavaslat um. csak pótlék az 1848-ki választási törvényhez s egyedül a választási eljárás szabályozására vonatkozik s kihat az erdélyi részekre is. Főlemliti a „Patria”, mily különbség van szabadelvűség tekintetében a magyarhoni és erdélyi választó törvény közt, és hangsulyozza azt is, hogy ezen köz- és magánjogi viszonyok különfélesége miatt nem lehet azon egyszerre segíteni. Mindazáltal óhajtott volna, hogy ha a minister hozzá fogott a választási törvény módosításához, reformált volna valamit a lényegen is. A választási törvény gyökere átalakítása ugyan nem lenne most, a választások előestéjén időszerű, mert izgalmat keltené országszerte; de ép ezért jobb lesz vala azt érteltellen hagyni, mint félmunkát végezni. Kiemeli a „Patria” azt, mekkora anomalia az, hogy az erdélyi részek lakói nem élveznek az ország többi polgáraival egyenlő politikai jogokat, s hogy mennyire igaztalan ez a románokra nézve. Mit mondanak ezek, ha látják, hogy a minister módosításokat telt a választási törvényen, de arra nem is gondolt, hogy a magyarhoni választó törvényt az erdélyi részekre is kiterjessze; hegy fognak már most az ellenzékiek agítálni evvel, mindentéle eszközt felhasználni, hogy a többséget megbuktassák, s ezután oly politikát inauguraljanak, mely a legnagyobb veszélyeket hozhatná az országra. A „Patria” érti a minister motívumait e részben; de meg kellene gondolnia, hogy oly emberekkel is van dolga, kik mindazt rosznak tartják, a mit a kormány tesz, kik a legtisztább törekvést is gyanúsítják; meg kellene gondolnia, hogy az erdélyi románok e részbeni sérelmeik orvoslását várták s így a módosítások aggodalomba ejthetik őket; bár a „Patria” meg van győződve, hogy a jövő országgyűlés elfogja törölni a jelenlegi erdélyi választó törvényt s a magyarhoni terjeszti ki az erdélyi részekre is, mert e nélkül a haza polgárainak egyenjogusága csak látszólagos.

Lapszemle.

Az „U. Lloyd” a közoktatás terén fennálló stagnatio megszüntetését sürgeti. Az új gymnasium tantervről nem szól; de az egyetem valahára a külföldi egyetemek szervezkedési fokára emelendő. Behozandó a tanszabadság. Nagyobbítandók az épületek, nehogy ifjuságunk fele a külföldre kénytelenítették vándorolni. Nehány hónap mulva az országgyűlés bezáratik; a jövő évben legfeljebb októberben jön össze, akkor is a budgetet fogja tárgyalni; így tehát csak 1873. vagy 74-ben volna kilátásunk ez ügy felvételére; minélfogva égető szükség ideglenesen intézkedni.

A „Reform” szerint szilárd parlamentarismus Ausztriában eddig nem volt lehetséges. A lengyelek a centralistákkal nem mehettek, mert ezek nem adtak nekik szabadságot; a csehekkel szintén nem, mert ezek javokra nem tehettek semmit. A lengyelek tehát külön állásukban, hol az egyik, hol a másik pártot buktatták meg. A reichsrathban 203 követ közt 36 szavazat sokat nyom, kivált midőn a tyroliaiak is rendezen hiányoznak. Ha a lengyelek kielégittettek, a német szabadelvűek 104 szavazat fölött fognak rendelkezni; ide számítva a cseh directe választásokat, két harmad szavazatképes többséggel (137) rendelkezhetnek. A kielégített lengyeleknek az alkotmánypárt állása leend közjoguk. A galicziai kiegyezés szilárd alapu politikai tény volna, a parlamentarismus meghonosítására Ausztriában. Ha a német reichsrathok Andrassy első művét meg nem döntik, a lengyeleket a többi szlávok ellen részekre hódítják, valahogyan urak fognak maradni az örökös tartományokban. Külügyi szempontból a lengyelek kielégítése az orosz izgatás erejét megszüntetné, hatalmát gyögyíthatlanul meggyöngíti. A legnagyobb tulsúlyyal a szláv elem Ausztriában bir, de ha a lengyelek kielégítése által egyetemes jellegét veszti, hatalma ott sem félelmes. Ha sikerül az orosz ellen hátunkat fedni a német szövetségben, két strategiai pozitíonk lesz: Lengyelországban, és a gyarapodó befolyásunk alatt álló Bukarestben. Ez az európai politika alapjára fektetett, s az új monarchia helyzetének megfelelő külpolitika.

Az állandó pénzügyi bizottság jelentése

a köztörvényhatósági házi pénztárok alapjairól szóló törvényjavaslat tárgyában.
Az 1870. XLII. t. cz. 90. §-a a pénzügyminisztert utasította, hogy miután a törvényhatóságok az állami közgazgatás költségeit ezentul saját házi pénztáraikból fogják fedezni, a belügyminiszterrel egyetértőleg törvényjavaslatot terjesszen elő a föld-, házjvedelem és személyes keresei adó olva művészeszállításáról, hogy a leszállítás a lehetőségig megfeleljen azon fösűszegnek, a melyet az állam a közgazgatási czelokra az összes törvényhatóságoknak kiszolgáltatót.

